

Łacińska polifonia wokalna XVI wieku

Unia personalna Litwy z Polską (1447-1492)

1466

1526

Kazimierz IV Jagiellończyk (rządy: 1447–1492):

- nieprzeciętny przywódca, wygrywał z papieżem i Krzyżakami,
  - dzięki niemu Jagiellonowie rządzili dużą częścią Europy (państwo rozrosło się do rozmiaru ponad 1 000 000 km kw.)
  - kronikarz Jan Długosz;
  - humanista Filip Kallimach (Filippo Buonaccorsi: na dworze Jagiellonów 1470-1496).
  - **Wit Stwosz (Wit Stosz; niem. Veit Stoß)** (1448-1533): w Polsce **1477-1496**.

KAPELA KRÓLEWSKA:

- (1) **Zygmunt I Stary** (1467/1506-1548) – 42 lata rządów
(2) **Zygmunt II August** (1520/1548-1572) – 24 lata rządów
Henryk Walezy, fr. *Henri de Valois* (1573–1574) → **Henryk III Francja**
(3) **Stefan Batory** (1533/1576-1586) – 10 lat rządów

Zygmunt II August: ok. 200 muzyków. Kapela kieruje kapelista (*magister cappellae*):

Jan Wierzbkowski (kapelmista: 1543-1554)

Jerzy Jasińczyc/Jazwicz (kapelmista: 1561-1572)

Krzysztof Kłabon (kapelmista: 1576-1612)

ANTECEDENCJE (XV/XVI): „wielka niewiadoma”

ŽRÓDŁA (niemal brak):

1470:.... „śpiewnik krakowski”: Kraków: Kj 8a ([Piotr z Grudziądza](#), John Plummer)

1480:... „lwowska księga chórowa”: Poznań **Pu 7022** (Dufay, Josquin, Piotr z Grudziądza)

- **HEINRICH FINCK** (1445-1527) w Polsce: [1492---] → **1498-1505**.
  - **Wit Stwosz** (**Wit Stosz**; niem. **Veit Stoß**) (1448-1533): w Polsce **1477-1496**.
    - w kapeli króla **Kazimierza Jagiellończyka** (1447–1492), później synów: Aleksandra Jagiellon. i Jana Olbrachta.
    - wyjątkowe ubóstwo materiału; nie odpowiada ani randze, ani znaczeniu hist. tego kompozyt.

Herman Finck (wnuk): *Practica musica* (1550): „mój stryjeczny dziad [Heinrich] kształcił się za młodu w Polsce” (kurtuazyjny gest?).

→ HEINRICH FINCK – hipoteza:

- (1) 1452-1492: terminowanie w kapeli królewskiej w Krakowie; + studia?
  - (2) 1482 immatrykulacja w **Lipsku** (miał 40 lat!);
  - (3) **1498-1505:** pobyt w PL **poświadczony** 26 wpisami do król. ksiąg rachunkowych (*AGAD*): trasa Kraków – Gdańsk – Wilno - Mińsk;
  - (4) recepcja: **Leonard Coxe** w 1518 (13 lat po wyjeździe Fincka): panegiryczna mowa na UJ (sława H.F. dotarła nawet do Anglii (dowód recepcji czy retoryka?).
  - (5) źródła muzyczne w PL.

TWÓRCZOŚĆ: 116 dzieł pewnych i 10 wątpliwych (1/3 twórczości?) - **69 źródeł.**

→ tabulatury orgnowe:

- TBP z 1520 (1964, tab. Bibl. Publ. w W-wie): fragm. intawolacji 5-gł. motetu *Et valde mane* (najwcześniejszy ślad recepcji twórczości).
  - TJJ: TKD z 1540-1548.

Łącznie w PL: 6 komp., w tym 5 nieznanych z innych źródeł.

- motety z c.f. i przeimitowane, hymny, pieśni (*Tenorlieder*); tylko 4 msze, Pod wzgl. rytmiki najoryginalniejszy z całej generacji, ekscentryczny (*redictae*);
- u jego następców – brak akceptacji.

Og.: nie jest ważne, w jakim języku pisał, lecz gdzie działał.

- OG: ile jest ważne, w jakim języku pisał, i co działa?

  - poczucie świadomości narodowej dop. się rodziło,
  - sztukę tworzyły miasta i regiony (wędrujący artysta współtworzył kulturę ośrodka, w kt. działał)

- w Krakowie istniała wspólnota kultury pol.-niem. (V.Stoß = Wit Stwosz).

Finck: motet (communio; *Ecce Virgo*): <http://www.youtube.com/watch?v=et88QtttMEA>

XVI WIEK

(A) TWÓRCZOŚĆ W JĘZYKU POLSKIM

- kancjonalny dysydenckie,
  - Wacław z Szamotuł, M.Gomółka, Cyprian Bazylik i in.

(B) TWÓRCZOŚĆ W JĘZYKU ŁACIŃSKIM: dwie warstwy:

- (1) TW. O ZNAMIONACH STYLU MIEDZYNARODOWEGO, BARDZO AMBITNA.

- Wacław z Szamotuł
  - Marcin Leoplita
  - Mikołaj Zieleński

- ## (2) TW. O CECHACH LOKALNYCH, MAŁO AMBITNA

- Kapela Rorantystów

.....

(2) TW. O CECHACH LOKALNYCH, MAŁO AMBITNA

I poł. XVI w.: Reperuar sygnowany -- kompozycje teoretyków:

Jerzy Liban z Legnicy (1464-1546): filolog UJ: „homo trilinguis” (łac., greka, hebr.), retoryka.

Tw.: <http://culture.pl/pl/tworca/jerzy-liban-jerzy-liban-z-legnicy>

- traktaty łac.

- liczne opr. *Magnificat* (frag., przykłady w traktatach).

- 4 gł. antyfona *Ortus de Polonia*,

Tekst utworu:

Ortus de Polónia Stanisláus
studia legit puerília studiósā mente.
Tandem Christi věrnula
sublimátus ínfula
fit virtútum fórmula Dómino favénte.
Alleluia.

Tłumaczenie:

Pochodzący z Polski Stanisław
pełnie studiował w młodości.
A w końcu wywyższony jako sługa Chrystusa do
godności biskupiej,
z Bożą pomocą stał się wzorem cnót.
Alleluja.

- równo-nutowy c.f. w tenorze,

- przewaga ncn,

- rysy konserwat.: wpływy niem, brak niderl.

http://sanctus.com.pl/szczegoly/2658/liban_jerzy_z_legnicy_opera_omnia_cd

<http://www.youtube.com/watch?v=8O27FkFliOU> – monodia, Bornus

<http://www.warownia.pl/D-Bib/X1Bib.php?s=Spismid1x> – elektr.

8
Or- -tus de Po- -lo- -ni- -a Sta- -ni- -sla- -us stu- -di- -a
le- -git pu- -e- -ri- -li- -a stu- -di- -o- -sa men- -ie.
8
Tan- -dem Chris- -ti ver- -nu- -la sub- -li- -ma- -tus in- -fu- -la
fit vir- -tu- -tum for- -mu- -la Do- -mi- -no fa- -ven- -te -. Al- -le- -lu- -ia.

12. a) *Ortus de Polonia*. Antyfona z historii o św. Stanisławie z rękopisu z XV w. w Österreichische Nationalbibliothek w Wiedniu sygn. Cod. 1765, opr. Jerzy Morawski: *Musica Antiqua Polonica. Antologia. Średniowiecze. 1. Kraków 1973.*

D
Or- -tus de Po- -lo- -ni- -a
A
Or- -tus de Po- -lo- -ni- -a
T
Or- -tus de Po- -lo- -ni- -a
Ct
Or- -tus de Po- -lo- -ni- -a

Sta- -ni- -sla- -us stu- -di- -a le- -git pu-
Sta- -ni- -sla- -us stu- -di- -a le- -git pu-
Sta- -ni- -sla- -us stu- -di- -a le- -git pu-
Sta- -ni- -sla- -us stu- -di- -a le- -git pu-

.....

Sebastian. z Felsztyna (1480-1536): 3 komp. 4-gł. maryjne (propria mszalne):
Alleluja, felix es Sacrae Virgo Maria,
Virgini Mariae laudes,
Alleluja, ave Maria => nuty:

http://www.youtube.com/watch?v=U_htjuvXwg0
<http://www.youtube.com/watch?v=pUmEn75aA3g>

Rysy konserwat.:

- równonutowy c.f. w T (bez pauz), jedynie sporadyczne imitacje 2-gł., || 5 i 8,
- brak wpływów niderl. (nie uczeń **Fincka!**).

OG.: ich tw. nie odpowiada kryteriom stylu m-nar., jest to konserwat., rzemieślnicza technika cf, oparta na wzorach niem.

REPERTUAR ANONIMOWY: Ms BOZ 1115 (1533-1535):

- 4 anon. motety, kopista: **Maciej z Warszawy**
  - *redictae.*
-

KAPELA RORANTYSTÓW: męski zespół wokalny

Fundacja Zygmunta Starego (1506-1548) **w 1540**, powołana dla kultywow. muz. relig. w Kaplicy Zygmuntowskiej; **kapela rorantystów działała od 1543** (= 1543 zm. Kopernik).

- **druga** kapela po kapeli dworskiej, królewskiej;
- dawniej uważana była za reprezentatywny zespół renesans. w PL.
- rep. obszerny, ale nie reprezentatywny dla PL = losowy przypadek zachowania się bogatej dokumentacji (Kraków);

Zygmunt I Stary ([Lucas Cranach](#)) --- drzeworyt [A. Dürera](#) (1515).

Małżeństwa:

- (1) Zygmunt I Stary & Barbara Zápolya (1495-1515)
- (2) Zygmunt I Stary & Bona Sforza d'Aragona (1518-1556; zm. 1557 w Bari)

Nagrobek króla **Zygmunta Starego** w *Kaplicy Zygmuntowskiej*.

Zygmunt I Stary był wybitnym mecenasem sztuki: bardzo wczesne wprowadzenie sztuki renesansowej do Polski, wyprzedziła w tym względzie inne kraje europejskie.

Za jego rządów przebudowano [Zamek Królewski na Wawelu](#), na którym znajduje się największy renesansowy dziedziniec w Europie, ufundowana przez niego [Kaplica Zygmuntowska](#): "perła toskańskiego renesansu na północ od Alp".

Kapela rorantystów:

- nazwa: **msze roratne**, codziennie w kaplicy Zygmunowskiej na Wawelu.
- **Roraty, msza roratna** – pierwsza msza o wschodzie słońca w okresie adwentu.
- msza wotywna o Najświętszej Maryi Pannie.
- Nazwa: od introitu: zaczyna się od słów „**Rorate cæli desuper**” („Spuśćcie rosę niebiosa”).
- char. elementem rorat jest zapalanie świecy, zwanej roratką (świecą roratną).

chorał: <https://www.youtube.com/watch?v=HPbCBwIskTM>

- **Kapela:** zespół męski złożony wyłącznie z **duchownych polskiego pochodzenia**,
- zobowiązanych (poza normalnymi zadaniami kapłańskimi) do wykonywania obowiązków muzycznych (co rzutowało na dobór i oprac. repert., bez sopranu).
- zespół **męski**: liczył **9 członków** właściwych oraz **kleryka**, kierowany przez prepozyta (=przełożonego).
- z czasem do tego składu dołączyło kilku zastępów, zwanych **substytutami**.
- pierwszym przełożonym (prepozyt) kapeli: **Mikołaj z Poznania** (zm. 1555);
Mikołaj z Poznania (zm. 1555);
Krzysztof Borek (1558-1570);
Stanisław Zając z Pabianic (1574-1602); <https://um.pabianice.pl/artykul/110/453/zajac>
- przewinęło się ok. **50 śpiewaków**;
- zamieszkali w *Domu Katedralnym* (zwany także *Domem Rorantystów i Mansjonarzy*), a dochody na ich utrzymanie płynęły z **żup** wielickich i bocheńskich, **eña** krakowskiego i **dziesięciu** z podkrakowskich wsi.

Repertuar: **Zespół Męski Gregorianum** (istnieje od 2005 r., Warszawa).

- repertuar można odtworzyć na podstawie **Zach.** dokumentów i **rękopisów nutowych** (przechowywanych w Katedrze na Wawelu).
- dzieła komp. polskich i **obcych** (Lasso, Palestrina, Morales, Goudimel, Gombert, Victoria).

- rep. **ambitny**: wielogłosowe utwory na 4-5 głosów, ale:
- nie trad. **a voce piena** (SATB), lecz „**głosów równych**” (**a voci pari**: ATTB, TTBB),
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Kapela_Rorantys%C3%B3w
- CD **Gregorianum - Magnificat Primi Ton:**
<http://wspieramkulture.pl/projekt/667-zapomniane-skarby-kapeli-rorantystow>
<http://www.gregorianum.pl/rorantysci/> -

UTWORY SYGNOWANE POLSKIE:

Msze Borka i Szadka: z lat siedemdziesiątych XVI wieku.

Krzysztof Borek (zm. po 1573), ksiądz, początkowo muzyk dworski królowej **Bony**, później prepozyt rorantystów (niemoralne życie, epizod z kucharką).

Dwie msze **5-gł.** z c.f., ale przeimitowane:

1 - **Missa Te deum laudamus** (technika c.f.: rytmizowany): hymn pochwalny. Przeimitowanie (częściowe) + swobodna imitacja. Cykl **6-częściowy** (wyodrębnione „Benedictus”)

<https://www.youtube.com/watch?v=52FRz55TdMk&list=PLEcnkiUGneinPuEzkotIw404WyHlm7cQv&index=2> - Gregorianum

2 - **Missa a 5** (c.f.: niezidentyfikowany): pełne przeimitowanie! – **Brak „Agnus Dei”**.

3 – (anon.) spisany przez **Borka Missa Mater Matris** :

- parodia czy „aranż”?? „ad imitationem”: → Josquin des Prez: **Missa Mater Patris** (= parodia motetu **Brumela**).

- kopista: “**Borek**”: brak 1 głosu.
- ingerencje “aranżera”: uzupełnianie fragm. 2-gł i 3-gł. do 4-głosu; wymiana głosów; skracanie (lub usunięcie) fragmentów końcowych (Benedictus, Agnus Dei III).
- podobnie w: **Pierre Ceroton**: *Missa ad imitationem moduli*.

Tomasz Szadek (ok. 1550-1611) [= Tomasz z Szadka]:

- w kapeli królewskiej 1569-1572, później w kapeli rorantystów,
  - zaniedbywał obowiązki, niespłacone długi, pociąg do alkoholu.
  - w 1578 został oskarżony o niemoralne życie....

Dwie msze 4-gł.:

Officium in melodiam motetae Pisneme (ok. 1580):

≡ parodia chanson Thomasa Crequillonna *Puis ne me peult venir* (druk 1534)

⇒ chanson 5-gł >>> msza 4-gł (bez S.)

⇒ tekst chanson: melancholiowy - watek nieszczęśliwej miłości:

Gorzeć nie może mi się działać niż dzieje dotąd

*Gorzej nie może mi się uziąć niż azjaty
Wspominając Ciebie usycham z troski.*

*Wspominając Clebie usycham z troski.
Daleki jestem od uzyskania łaski, traktowany zbyt strogo.*

*Daleki jestem od uzyskania łaski, traktowanej
Twojego serca zatwardziała zadań mi katusze”*

- biegłość techniczna, znajomość techniki parodii

<https://www.youtube.com/watch?v=y6cOfQdQT-4&list=PLekpu1GneipuFzkotlw404WxHlm7cOv&index=4> - iwan

<https://www.youtube.com/watch?v=x6cQFdOJT-4> - Agnus (rek1) Gregorianum

- *Missa Dies est letitiae*, 1578; cf.: łac. kolejda (w różnych gł.):

- c.f. różnie traktowane: w równych wartościach // lub rytmizowana i ornamentowana // lub jako temat imitacyjny (poddana wariac. zmianom);

- wzory Orlanda di Lasso, ale duży schematyzm;

[Kyrie-Gloria](https://www.youtube.com/watch?v=52ERz55TdMk&list=PLecnkiUgneinPuEzkotlw404WyHlm7cQv&index=2)

- Anonim (**Szadek?**): podpisane jego nazwiskiem (lecz bez dat), niekompletne:

- introitu *Vultum tuum,*

- graduale *Haec dies*

- communio *Pascha nostrum* (Zach jedynie głosy sopranu i tenoru), równonutowy chór, cf.

3. Kk 14. Cantus k. 35r początek motetu *Kultum tuum*

Szadek: http://www.culture.pl/baza-muzyka-pelna-tresc/-/eo_event_asset_publisher/eAN5/content/tomasz-szadek

Walenty Gawara (? - XVI/XVII): motety

Rorate coeli (4-gł.); fragm..

Per merita sancti Adalberti (5-gł.): prosty, częściowo cf. równonutowy

5

[Alto] Per me - ri - ta san - cti A - dal - ber - ti

[Tenore I] Per me - ri - la san - cti A - dal - ber -

[Tenore II] Per me - ri - ta san - cti san -

[Tenore III] Per me - ri - ta

[Basso]

Marcin Paligon (zm. 1580):

Rorate coeli (5-gł.): pełne przeimitowanie, beradziej dojrzały

<https://www.youtube.com/watch?v=d5gCga5OjTA> - Gregorianum

<http://www.youtube.com/watch?v=9Wqa3F6nemY> – stare (Wrocław: Krukowski)

-mi- ne ter - ram tu - am. A-

Do - mi - ne ter - ram tu - am. A-

ram tu - am. A - ver - ti - sti

ter - ram tu - am. A - ver -

ne Do - mi - ne ter - ram tu - am. A - ver - ti -

-ver - ti - sti a - ver - ti - sti cap - ti - vi - ta - tem cap -

-ver - ti - sti a - ver - ti - sti

cap - ti - vi - ta - tem cap - ti - vi -

stil cap - ti - sti cap - ti -

15. Marcin Palonus: *Rorate caeli* z rękopiśmiennych ksiąg głosowych
z Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej na Wawelu sygn. Kk 1 1,
opr. Elżbieta Głuszczyńska w: MS.

➔ REPERTUAR ANONIMOWY: Archiwum Archidiecezjalne, Wawel:

Kyrie „Lubelskie”, Patrem „Furmańskie” – (por. P. Poźniak).

>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>

ad. (2)

TW. O ZNAMIONACH STYLU MIEDZYNARODOWEGO, AMBITNA: od pol. XVI w.

- Wacław z Szamotuł
- Marcin Leoplita
- Mikołaj Zieleński

KAPELA KRÓLEWSKA:

(1) Zygmunt I Stary (1467/1506-1548) – 42 lata rządów

(2) Zygmunt II August (1520/1548-1572) – 24 lata rządów

Henryk Walezy, fr. *Henri de Valois* (1573-1574) ➔ Henryk III Francja

(3) Stefan Batory (1533/1576-1586) – 10 lat rządów

Zygmunt II August: ok. 200 muzyków (Polacy, Niemcy, Włosi).

Kapelą kieruje **kapelista** (*magister cappellae*):

Jan Wierzbkowski (kapelista: 1543-1554)

Jerzy Jasińczyc/Jazwicz (kapelista: 1561-1572)

Krzysztof Klabon (kapelista: 1576-1612)

.....

Wacław z Szamotuł (ok. 1526? - ok. 1560?).

CURRICULUM VITAE

ŽRÓDŁA LITERACKIE:

Stanisław Orzechowski, *Panegiricus nuptiarum*, Kraków 1553

Andrzej Trzecieski, *Silvarum liber primus*, Kraków 1568

Szymon Starowolski, *Scriptorum polonicorum Hekatontas*, Kraków 1625

Marcin Radzimiński, *Fastorum Studii Generalis ...* Kraków 1658 (rkp.)

- wg. Szymona Starowolskiego (1625): studiował prawo i matematykę;

- „*od dzieciństwa oddany naukom wyzwolonym, najpierw w Poznaniu, później w Krakowie w Gimnazjum Głogowskim; pilnie przykładał się do literatury greckiej i rzymskiej, a wkrótce na uczelni jagiellońskiej opanował filozofię Arystotelesa, osiągając tytuł magistra*”.

- „*Gdyby losy pozwoliły mu żyć dłużej, z pewnością nie potrzebowaliby Polacy zazdrościć Włochom Palestriny, Lappiego, Viadany*”.

1520-1526	urodzony w Szamotułach	
15??-15??	Szamotuły: nauka podstawowa [w szkole parafialnej?]	- hipoteza
15??-15??	Poznań, <i>Lubrancianum</i> (Kolegium Lubrańskiego)	- hipoteza
15??-1538??	Kraków, Gimnazjum <i>Głogoviano</i>	- hipoteza
1538??-1545??	Kraków, Akademia Jagiellońska	- hipoteza
1545?? -1547	sekretarz na dworze Hieronima Chodkiewicza, kasztelana trockiego, członka Litewskiej Rady Królewskiej;	- hipoteza

ŽRÓDŁA ARCHIWALNE:

1547: tytuł „*componista*” na dworze Zygmunta Augusta (umowa spisana w Wilnie);

1549-1555: regularne wypłaty pensji; podróże: Wilno-Kraków-Piotrków-Wilno;

1553: Wacław przebywa w Krakowie (pod nieobecność króla);

1554: Parczów: dodatkowe wynagrodzenie za „*veris musices mutetis*”;

1557: wypłata zaległej pensji (Wacław nie jest już zaliczany do dworu);

po 1555: związek Wacława z litewskim ośrodkiem protestanckim na dworze Radziwiłła;

1558: edycja w Brześciu Litewskim kancjonalu *Pieśni Chwal Boskich*, zestawiony przez Jana Zarembę (zawiera utwory Wacława);

ok. 1560: Wacław umiera w wieku 34 lat (wg A. Trzecieskiego)

1547 Kraków: przyjęty na dwór Zygmunta Augusta (21 lat?) nie jako śpiewak, lecz jako nadworny **kompozytor** (*compositor cantus*), służył do 1555 (= 8 lat).

- nawiązał kontakt z przedstawicielami **reformacji**, przyjaźniąc się z poetą i sekretarzem królewskim **Andrzejem Trzecieskim** oraz **Cyprianem Bazylikiem**.

1555 Wilno: zostaje muzykiem na dworze księcia **Mikolaja Radziwiłła**, zwanego „Czarnym”), przywódcy kalwinów litewskich w Wilnie.

TWÓRCZOŚĆ W J. ŁACIŃSKIM:

Niezachowana (= inwentarz Jazwicka (1572)	Zachowana
- Offitia Vaczlavove 4 vocum	- <i>In te domine, speravi</i> , Norymberga 1554
- Offitia Vaczlavove 6 [vocum]	- <i>Ego sum pastor bonus</i> , Norymberga 1563
- Msza Vaczlavova vocum 8	- <i>Lamentationes Jeremieae, Exclamationes passionum</i> , Kraków 1553
- Exclamacie i Lamentacje Vaczlavove [...] vocum 4	- <i>Nunc scio vere</i> [intawolacja organ.], rkp. Warszawa 1590 (?)
- Exclamacie drugie Vaczlavove [...] vocum 5	

TWÓRCZOŚĆ W J. POLSKIM:

- **osiem** 4-gł. pieśni: cztery z tekstem A. Trzecieskiego, trzy M. Reja, jeden Jakuba z Iłży(?);
- *Kancjonał Puławski* 1567: Psalm CXVI Wałęsawy z nowym tekstem (i małymi zmianami muz.) podpisany „Diakon Grzegorz zakonnik” (= recepcja);
- **monodie:** *Dziękowanie po jedzeniu*, sygnowana VS - niemiecka pieśń świecka *Mein frewd (Locheimer Liederbuch, 1450)*, późniejsza kontrafaktura z tekstem *Ave rubens rosa*, później z tekstem *Herr Christ* (ze śpiewnika protestanckiego Johanna Waltera, 1524), później z trzema różnymi tekstami polskimi.

TWÓRCZOŚĆ POETYCKA:

- 1539: poemat *In nuptiis serenissimi (Poema gratulatorium* na wesele Elżbiety Zapolia (Venceslaus Shamotulinus, drukarnia **Unglera**)
- zaginione
- 1540: poemat *In nativitate...* (drukarnia **Vietora**)
- zaginione
- 1543: poemat *In nuptiis Serenissimi...* (drukarnia **Unglera**)
- zaginione
- 1545:** poemat *In funere Serenissimi... carmen lugubre* (druk **Unglera**, dedykacja dla M. Radziwiłła)
- 1551:** poemat *Quid peregrina* (w: *Kronika wszystkiego świata Marcina Bielskiego, 1551*): wiersz rekompensacyjny.
- 1553:** poemat *Carmen nuncupatorium* dla Zygmunta Augusta (w: *Lamentationes 1553*, księga tenorowa): dedykacja królowi Zygmunowi Augustowi w formie długiego poematu.

TWÓRCZOŚĆ MUZYCZNA:

- prawdziwy talent: asymilacja stylu niderl. o orientacji włoskiej (Willaert, Cipriano de Rore).
- tw. łac. zach. w całości: tylko 3 motety:

In te Domine speravi, WDMP 9 (Norymberga 1554, RISM B.I:199):

1564

Tenor, karty / leaves / folia m3v-m4r: 15,5 x 19,5 cm

In: [Thesaurus] Thesauri musici tomus quintus, et ultimus [...] Quatuor vocum. Noribergae,
excudebant Johannes Montanus, et Ulricus Neuberus colliga. Anno Chilii mil
M. D. LXIIIL

IN TE DOMINE SPERAVI

WPM - 112

XIV.4 Anon. (Waclaw of Szamotuly?), 'Fabricii' [mass], Gloria. Kk 1.4, item 13

- utwór b. obszerny, **przeimitowany**, pełnia brzmienia, wydzielanie sektorów głosowych, bogate środki kontrapunkt., ekspozycja nadkompletna.
- wzorzec post-Josquinowski: **Adrian Willaert, Cipriano de Rore**.
- zdradza zainteresowanie spekulacjami matemat/proporcjami:
prima pars i *secunda pars* trwają po 77 breves, mimo różnicy w długości tekstu (symbolika liczby 7: symbol przebaczenia grzechów).
- związki słowno-muzyczne: zmiana faktury wywołująca wrażenie przypieszenia na „*accelera*”, *commixtio tonorum*

Anonim: Missa In te Domine speravi – 1560? (nie: Jan Fabrycy z Żywca w 1630):

- msza paroda (brak 1 głosu: alt)

Ego sum pastor bonus, MDK (Norymberga 1564 [Lasso *Timor et tremor*, RISM B.I:248]): mniej skomplikowany, słabszy, ale o charakter dramatycznym, wyraźne rozplanowanie napięć, powtarzanie ważniejszych fragm. tekstu, po każdym większym fragmencie interpolacja słowa *alleluja*, co nadaje jasności i przejrzystości całości.

Canto
Alto
Tenor
Basso

E - go sum pa - stor bo - nus e - go sum pa - stor
E - go sum pa - stor bo - nus
E - go sum pa - stor
bo - nus e - go sum pa - stor bo - nus
bo - nus e - go sum pa - stor bo - nus e - go sum
E - go sum pa - stor bo - nus e - go sum
e - go sum pa - stor bo - nus al - le - lu - ia,
e - go sum pa - stor bo - nus, al - le - lu - ia al - le - lu - ia,
pa - stor bo - nus, al - le - lu - ia al - le - lu - ia,
-ia, et co -
-ia, et co - gno - sco o - ves me - as et
et co - gno - sco o - ves me - as et
et co - gno - sco o - ves me - as et
co - gno - sco o - ves me - as, al - le -

<https://www.youtube.com/watch?v=RO4pURt3r2o&list=PL0cMHxW39IW42tws6Mpro8HP4IssDnOXV&index=8>

Nunc scio vere, MS, tylko w intawolacji organ. (zmieniają kształt wokalnie koncipowanego dzieła): **tabulatura Polińskiego/Zamkowa z 1590** („Mała tabulatura warszawska”, zgin. 1944 z BN). -- Motet tenorowy?

... **Pasje i Lamentacje Jeremiasza**, wyd. w Krakowie 1553 (wyk. podczas wielkiego tygodnia (ciemna Jutrznia). → Superius i Tenor (Ratyzbona, Monachium) + fragm. Alt i Bas (Gniezno):

<https://www.youtube.com/watch?v=IdchhVi0TOw>

PIEŚNI REFORMACYJNE

Christe qui lux es & dies: Kryste, dniu naszej światłości:

KALWINIZM:

Litwa → Mikołaj Krzysztof Radziwiłł, zwany *Czarnym* (1515-1565)

C A N T V S ▶

- twórca potęgi litewskiego rodu Radziwiłłów, jedna z najważniejszych osób w ówczesnej Rzeczypospolitej.
- wojewoda wileński, marszałek wielki litewski i kanclerz wielki litewski.
- otrzymał staranne wykształcenie w Wittenberdze.
- przeszedł na **luteranizm**, a potem zainteresował się nauką **Jana Kalwina**, z którym prowadził korespondencję (→ **kalwinizm**).
- propagator reformacji: fundował zbory i szkoły, odbierając dobra Kościołowi kat.
- zakładał drukarnie, wspierał innych działaczy **reformacyjnych**.
- jego pozycję umacniało (powszechnie potępiane) mażeństwo **Barbary Radziwiłłówny**, której był **bratem stryjecznym**, z królem Zygmuntem Augustem.

8 pieśni reformacyjnych 4-gł.: w stylu kancjonalów **Johannesa Waltera**:

- prosta, akordowa faktura, tylko niektóre wykraczają poza ramy tego stylu (*Już się zmierzcha*).

- związki słowno-muzyczne: trójmiar mocno zaburzający metrum do słów „Podburza lud”, skok oktawy w górę na słowach „a na górze” (*Psalm XIV*).

1. *Modlitwa, gdy dziatki spać idą: Już się zmierzka*, pieśń 4-głosowa do słów **Andrzeja Trzecieskiego** oznaczona monogramem S. W.; zamieszczona była w dziś już nieistniejącej edycji Łazarza Andrysowicza, wydanej w Krakowie przed 1556, znanej dziś jedynie z kopii dziewiętnastowiecznej.

https://www.youtube.com/watch?v=B1Ga2KbicQ&list=PLPh8_6WiUoxfz2YQ7srSxpWbcfSHNMXoT&index=11

2. *Powszechna spowiedź: Ach, mój niebieski Panie*, pieśń 4-głosowa do słów **Trzecieskiego**; zamieszczona w edycji Łazarza Andrysowicza (1556),

3. *Christe qui lux es et dies: Kryste, dniu naszej światłości* (przekład **Mikołaja Reja**), pieśń 4-głosowa, oznaczona monogramem V. S.; zachowana w Kancjonale puławskim.

4. *Pieśń o narodzeniu Pańskim: Pochwalmy wszyscy społem*, pieśń 4-głosowa do słów **Jakuba z Ilży**, oznaczona monogramem V. S.; zachowana w Kancjonale puławskim.

5. *Psalm I: Błogosławiony człowiek*, pieśń 4-głosowa, przekład tekstu **Trzecieskiego**, oznaczona monogramem V. S.; wydana była trzykrotnie w Krakowie u Łazarza Andrysowicza i Mateusza Siebeneichera.

6. *Psalm XIV: Iktóz będzie przemieszkawał*, pieśń 4-głosowa, przekład tekstu **Trzecieskiego**; wydana została w Krakowie u Łazarza Andrysowicza.

7. *Psalm LXXXV: Nakłoń, Panie ku mnie ucho Twoje*, pieśń 4-głosowa, przekład tekstu **Mikołaja Reja**; wydana w Krakowie u Łazarza Andrysowicza oraz w innej zachowanej fragmentarycznie edycji, wchodzącej w skład Kancjonalu zamojskiego.

8. *Psalm Dawidów CXVI: Alleluja, Chwalcie Pana*, pieśń 4-głosowa, przekład tekstu? (nie Mikołaja Reja!), oznaczona monogramem V. S.; wydana została dwukrotnie w Krakowie u Łazarza Andrysowicza i w 1558 u Mateusza Siebeneichera.

https://www.youtube.com/watch?v=Zr8bDzggD34&list=PLPh8_6WiUoxfz2YQ7srSxpWbcfSHNMXoT&index=13

Modlitwa, gdy dziatki spać idą: Już się zmierzka:

The musical score for 'Już się zmierzka' is presented in two staves. The first staff (Cantus, Altus, Tenor) starts with 'Już' followed by 'się zmierz-ka, nad-cho-dzi'. The second staff (Bassus) starts with 'Już' followed by 'się zmierz-ka, nad-cho-dzi'. The lyrics continue in the second staff with 'noc, po-pro-smy Bo-ga o po-'. The music is in common time, with various note values and rests.

MONODIE:

- *Benedictio mensae: Quae nunc sumemus*, **jednogłosowa** oznaczona monogramem V. S.; ukazała się w drugiej edycji Kancjonału Seklucjana, wydanego w Królewcu w 1559 u Jana Daubmanna.

- *Gratiarum actio post mensam: Quod sumus utilibus*, **jednogłosowa**; ukazała się w drugiej edycji Kancjonału Seklucjana, wydanego w Królewcu w 1559 u Jana Daubmanna

DZIELA ZAGINIONE:

... msza 8-gł. (= inwentarz Jazwicza/Jasiuczyca z 1572).
... oficja 4- i 6-głos. (= msze?)
... Eksklamacje 5 gł.

Rezonans: **Henryk Mikołaj Górecki**, kilkakrotnie użył głosu **tenorowego** pieśni *Już się zmierzka* w formie **cytatu**: w *Chorale w formie kanonu*, w *Muzyce staropolskiej op. 24*, i wreszcie w (I) **kwartecie smyczkowym** *Już się zmierzcha* op. 62 (1988).

INNE PIEŚNI POLSKIE:

- **Cyprian Bazylik** (1535-1600), Wilno, 12 prostych 4-gł. pieśni reformacyjnych
<http://www.youtube.com/watch?v=4AfYDEbKquk>

Np.: *Z głębokości grzechów (Psalm 130):*

Cantus
Altus
Tenor
Bassus

Z għe... bo-ko- -scī grze- -ħow mo-
Z għe... bo-ko- -scī grze- -ħow mo-
Z għe... bo-ko- -scī grze- -ħow mo-
Z għe... bo-ko- -scī grze- -ħow mo-

5
-ich wo- -lam k to- -bie, mi- -ly Pa- -ni, wy-
-ich wo- -lam k to- -bie, mi- -ly Pa- -ni, wy-
-ich wo- -lam k to- -bie, mi- -ly Pa- -ni, wy-
-ich wo- -lam k to- -bie, mi- -ly Pa- -ni, wy-

10
-ħaj mo- -je wo- -la- -nie - po- -kla-
-ħaj mo- -je wo- -la- -nie - po- -kla-
-ħaj mo- -je wo- -la- -nie - po- -kla-
-ħaj mo- -je wo- -la- -nie - po- -kla-

²⁹. Cyprian Bazylik: *Psalm CXXIX „Z głębości grzechów moich”*
z Kancjonatu Zamojskich. Kraków 1558-1561 M. Siebenreicher,
opr. Zygmunt M. Szwerykowski w WDMP 34.

- Sebastian Klonowic (1545?-1602):

- poeta polski i łaciński, podpisujący się łacińską wersją nazwiska: **Acernus**.
- sprzyjał ruchowi reformacyjnemu.
- na pograniczu dwóch epok literackich
- wykładowca w Akademii Zamojskiej, sympatyk ruchu reformacyjnego.
- najbardziej znane dzieło: "*Flis, to jest Spuszczanie statków Wisłą i innymi rzekami do niej przypadającymi*" (1595): zapis flisackiej podróży poety Wisłą do Gdańska: reportaż uzupełniony o wstawki moralistyczne.

Kraków 1581: **10 pieśni 4-gł.** (odkryte 2011)

<http://www.youtube.com/watch?v=EHwG4QK1Wbc> - Gregorianum

Mikolaj Gomółka 1580: **150 pieśni 4-gl.**

https://www.youtube.com/watch?v=0-05ofXn_Os&list=RDAion_tq8-bY&index=5 ps. 47 (Kleszczmy)

<https://www.youtube.com/watch?v=g4DJQUmoWqo> – Ps. 63

<https://www.youtube.com/watch?v=4vQovdY2PDQ> – Ps. 122

https://www.youtube.com/watch?v=Aion_tq8-bY – Ps. 132

>>

Marcin Leoplita

Kapela królewska:

- (1) **Zygmunt I Stary (1467/1506-1548)** – 42 lata rządów
- (2) **Zygmunt II August (1520/1548-1572)** – 24 lata rządów
➔ (3) Henryk Walezy, fr. *Henri de Valois* (1573–1574) ➔ **Henryk III (Francja)**
- (4) **Stefan Batory (1533/1576-1586)** – 10 lat rządów

The map illustrates the European territories under Jagiellonian suzerainty by the end of the 15th century. The empire, shaded in dark grey, includes:

- Central Europe:** Poland (Lithuania), Prussia, Masovia, Silesia, Opole, Greater Poland, Lesser Poland, Podolia, Volhynia, Ruthenia, Belarus, and parts of modern-day Ukraine.
- North Europe:** The Grand Duchy of Lithuania, the Kingdom of Denmark, Norway, Sweden, and the duchies of Pomerania and Mecklenburg.
- South Europe:** The Kingdom of Hungary, the Kingdom of Bohemia, the Kingdom of Naples, Sicily, and the Papal States.
- Other Territories:** The Grand Duchy of Moscow, the Khanates of Kazan, Astrakhan, and Crimea, and the Ottoman Empire (Tureckie).

Major cities labeled include Warsaw, Krakow, Vilnius, Prague, and Rome. A legend at the bottom left indicates the shaded area represents "Państwa pod zwierzchnictwem Jagiellonów pod koniec XV w." (States under Jagiellonian suzerainty by the end of the 15th century). A scale bar at the bottom right shows distances in miles and kilometers.

Zygmunt II August: do 1527 - przewinęło się ok. 200 muzyków (Polacy, Niemcy, Włosi).

Kapelą kieruje **kapelista** (*magister cappellae*):

Jan Wierzbkowski (kapelista: 1543-1554)

Jerzy Jasińczyc/Jazwicz (kapelista: 1561-1572)

Krzysztof Klabon (kapelista: 1576-1612)

Marcin Leoplitा (= ze Lwowa, Lwowczyk: łac. *Leopolis*), ca 1540 - 1589;

- 1560-61 na dworze królewskim Zygmunta Augusta (jedyne pewne daty),

- później na dworze S. Batorego?

- podejmował próby poetyckie.

TWÓRCZOŚĆ: szczatkowo zachowana, ale wybitna;

- *Missa Paschalis* (5-gł. + 6-gł. Agnus)

- pieśń motetów (5-gł.).

- ZAGINIONE: *Missa Rorate* i *Missa de Resurrectione* (obie 5-gł.): odnalezione przez J.Surzyńskiego w 1885 w Arch. Kapituły Katedry Wawelskiej (zagineły po 1909).

Missa Paschalis 5-g¹ [S, A, T I; T II; B] + 6-g¹ Agnus Dei.

- brak oryginału; 2 kopie z XVII w. (kapituła katedralna na Wawelu).

- pierwszy zachowany pełny cykl mszałny (i po raz pierwszy 6-glos!).

- Analiza H. Feichta (*Studia nad muzyką polskiego renesansu i baroku*, 1980 [=1930]).

- materiał dźwiękowy: **4 pieśni wielkanocnych** (≡pol. przekłady pieśni łąc.)

-te 4 pieśni przenikają całą mszę, nadając jej jedyne piękno

(1) *Chrystus Pan zmartwychwstał* (czas nieznany)

(1) *Chrystus i an zmartwychwstał* (czas mleczany),
(2) *Chrystus zmartwychwstał jest* (≡ poł. XIV w.)

(3) Wstał Pan Chrystus. (≡ pocz. XVI w.)

(4) Wesoły nam dzień nastął (≡ pocz. XV w.)

- *Chrystus Pan zmartwychwstał*: odgrywa rolę wyjątkową, staje się rodzajem „motywu czołowego”, otwiera każdą z części cyklu, pojawia się także w wielu momentach w toku dzieła.

- użycie jako **fraza tematyczna przeimitowania** (Kyrie, Sanctus),
  - użycie jako **zrytmizowany c.f.** w sopranie (Gloria, Credo),
  - użycie jako **długonutowy c.f.** (jedynie w Agnus Dei: tenor I, pieśń 2),
  - mistrzostwo w techniki wariacyjno-kontrapunktycznej: melodie użyte również symultanicznie: Leopolita łączy motywy zaczerpnięte z **dwóch** (Agnus Dei) czy nawet **trzech** pieśni (Gloria, Credo),
(w "Agnus Dei I" tenor I śpiewa całą pieśń "*Chrystus zmartwychwstan jest*", sopran II "*Chrystus Pan zmartwychwstał*").

(1) *Chrystus Pan zmartwychwstał* : wyk. w największym stopniu,

STYL MSZY:

reprezentuje styl polifonii lat 1560–80:

... obsada pięciogłosowa (już nie czterogłos), wykorzystywana stale w toku dzieła (dawniej w *Pleni*, *Benedictus*, *Agnus Dei II* następowała zawsze **redukcja** obsady),

- rezygnacja z dialogów par głosów (wysokie–niskie),
  - .. **przeciwstawianie** odcinków kontrastujących fakturalnie (ncn / floridus),
  - melodyka **zwokalizowana**, o ujmującej śpiewności, bogata inwencja, nie melizmatyczna, w pełni naturalna i liryczna (Kyrie) lub żywo **deklamowana** (Gloria),
... Leopolita posługuje się swobodnie rozmaitymi rodzajami **polifonii**: imitacyjną, swobodną, (niezależny rozwój samodzielnego głosów) oraz homorytmią.
... technika właściwa dla **mszy-parafrazy**: motywy wysnute z wszystkich czterech **pieśni** przepajają całą tkankę melodyczną dzieła,
.. mistrzowski, gęsty **kontrapunkt** (augment., diminucja, inwersja), model: Gombert, Lasso, Richafort (nie: Palestrina),
.. ale: brak kanonów i „sztuk” niderlandzkich,
.. panuje metrum parzyste (z wyj. zakończenie Gloria),
.. tonacja dorycka (**d** transponowana w góre do **g**), ale odchylenia modulacyjne,

Leopolita wnikliwie odczytuje tekst liturgiczny:

1) Wszystkie elementy dzieła podporządkowane tekowi:

... staranność **deklamacji** (ale tylko w sopranie), ale niekiedy usterki (=Gombert, Francuzi), jedynie krótkie melizmaty, melodyka parlando (cecha francuska),

... oddanie og. **nastroju** tekstu liturg..;

... dbałość o **szczegóły** tekstu, pietyzm w jego opracowaniu: wniknięcie w sens słów, ale dość stereotypowe maniery ilustrac., (*descendit, coelum, altissimus, finis*),

... użycie w najwyższym głosie bardzo **długich** dźwięków, wyraźnie wyodrębniających się na tle drobnych wartości rytmicznych innych głosów (np. Credo: *et homo factus est, Pleni sunt coeli, Benedictus* (= wykorzystanie w augmentacji trzeciego fragmentu pierwszej pieśni).

2) pomysły z **dziedziny malarstwa dźwiękowego:**

... dłuża, spokojnie **opadająca** fraza na słowach *descendit de caelis*,

... energiczny krok oktawy w **górę** na słowie *Altissimus*.

... pomysły z zakresu **symboliki** teologiczno–muzycznej, oddające w dźwiękach jedność Ojca i Syna (Gloria): →

- identyczna fraza towarzyszy słowom: *Deus pater / Jesu Christe / Domine Deus.*

- druga fraza, dopełniająca tę pierwszą, wiąże się ze słowami: *Domine Fili unigenite i Agnus Dei Filius Patris.*

3) idiom dźwiękowy dostosowany do **emojonalnej wymowy** fragmentów tekstu:

... tworzenie nastroju **smutku** i bólu w *Crucifixus* poprzez stałe użycie w melodii interwałów sekundy małej i trzecji małej;

... *Et incarnatus est*: wprowadza **energiczną** rytmikę [,I przyjął ciało BMV].

WNIOSKI:

- silny wpływ polifonii Niderlandczyków i Francuzów;

- L. **nie** zetknął się jeszcze z muzyką Palestriny.

<https://www.youtube.com/watch?v=6JqLrKtIIw> – Il canto: Kyrie

https://www.youtube.com/results?search_query=Marcin+Leopolita-Missa – Gloria

https://www.youtube.com/results?search_query=Marcin+Leopolita-Missa - Credo

<https://www.youtube.com/watch?v=h60f7X-9bpA> - Agnus

<https://www.youtube.com/watch?v=XoWdzoaordI> - live

- **Missa paschalis** musiała być śpiewana przez co najmniej kilkadziesiąt lat, skoro w XVII wieku **dodano jej głos pro organo** i w ten sposób przystosowano do praktyki barokowej.

- Być może pod wpływem **Leopolity** tematem pieśni *Chrystus Pan zmartwychwstał* posłużyły się także w swoich mszach: Bartłomiej **Pękiel** i Grzegorz Gerwazy **Gorczycki**.

Pękiel: <https://www.youtube.com/watch?v=m64BjiuftmU>

Gorczycki: <https://www.youtube.com/watch?v=LXyN2Uqf9aE>

MOTETY: pięć 5-gl.,

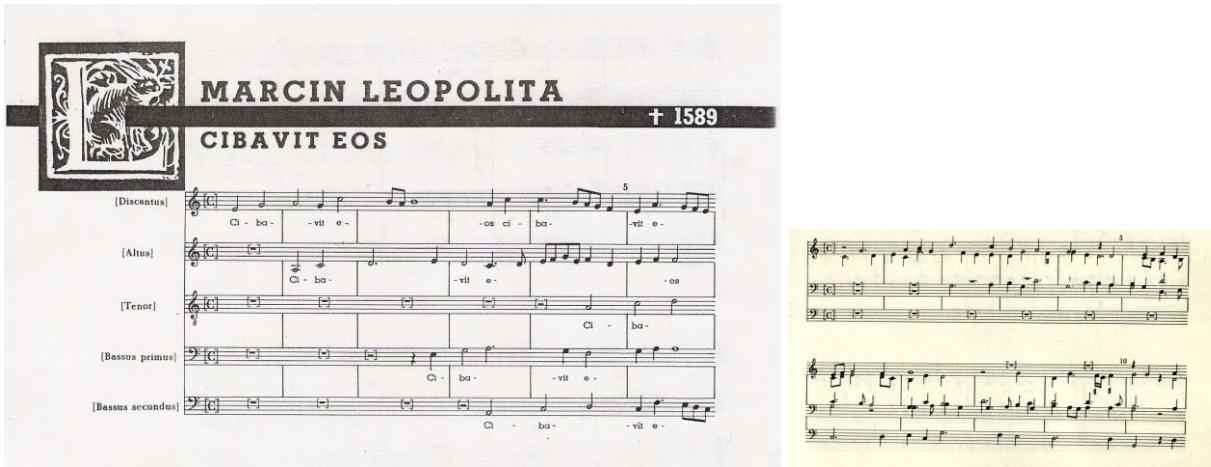
- znane tylko z opracowań na **organy** (= **intawolacja**, bez tekstu),

- ale: intawolacje organ. zmieniają kształt **wokalnie** koncypow. dzieła.

a) **Cibavit eos + Mihi autem:** „M.L.”

→ „Tabulatura Polińskiego” (Zamkowa, Mała Tab. Warszawska, **ok. 1590**, zag. 1944).

Próba **rewokalizacji** (M.Perz):

b) *Spiritus domini* (tabulatura WTM „Łowicka” z 1580, zag. 1944);

c) *Veni in hortum meum*: odnaleziony w 1968 (Olkusz): **2 glosy** Quintus + Bassus (model – Orlando di Lasso).

d) *Resurgente Christo Domino* (“Martinus Leopolitanus”), zag. tabul. z Bibliot. Miejskiej we Wrocławiu z 1573.

OG. STYL MOTETÓW:

- nie stanowią materiału jednolitego: różnice w charakterze, formie, stylu.
- powstawały w różnych okresach:

wczesny *Spiritus domini*,

późny *Resurgente Christo Domino* (stylistycznie bliski *Missa Paschalis*):

największa dojrzałość techniczna; konsekwentnie zastosowana technika przeimitowana.

- **trzy pozostałe motety** - to części zaginionego cyklu *proprium* przezn. na cały rok liturg. (wg Starowolskiego istniał taki cykl).

- dobre wyczucie formy, pełne przeimitowanie, zaawans. kontrapunkt, biegłość techniczna.
  - wpływ polifonii post-Josquinowskiej (Gombert - Clemens non Papa - Willaert):
  - w źródłach pol. mylono Leopolitę z **Clemensem non Papa**, ale: bardziej wzory Willaerta (włoska redakcja niderl.).
- .....

INNI TWÓRCY XVI w.:

Krzysztof Klabon: *Officium Sancta Maria* (zach. tylko 1 gł. Berlin); + intawolacja *Kyrie paschale* (5-gł.) w tab. WTM („Tabulaturze łowickiej”).

➔ Klabon, zw. *Clabon Regiomontanus*, ur. ok. 1550, Królewiec, zm. 1616,

- **1565-1576** w kapeli król. (w Krakowie), później lutnistą i śpiewakiem Zygmunta II Augusta,
- **1576-1596**: kapelmistrz kapeli **Stefana Batorego**, później **Zygmunta III Wazy**;
- w Krakowie-Warszawie 20 lat! (świadczy o jego wyjątkowych umiejętnościach muz-org.).
- ustąpił na rzecz Włochów: **Luca Marenzio** (1596-98), **Cesare Gabussi** (1601–02),
- dwukrotnie wyjeżdżał z Zygmuntem III Wazą do Szwecji (1594, 1598),
- w 1598 śpiewał z towarzyszeniem lutni na weselu Zygmunta III Wazy.

TWÓRCZOŚĆ:

- *Officium Sancta Maria* (zach. tylko 1 gł.),

- intawolacja *Kyrie paschale* (5-gł.) w tab. WTM (tabulaturze łowickiej).
  - muzyka do 2 wierszy Jana Kochanowskiego,
  - 6 pieśni 4-gł. *Pieśni Kalliopy słowieńskiej na teraźniejsze pod Byczyną zwycięstwo* (wyd. Kraków 1588, do słów S. Grochowskiego).
→ **Bitwa pod Byczyną** – bitwa stoczona w 1588 (po śmierci Stefana Batorego) pomiędzy wojskami arcyksięcia austriackiego **Maksymiliana III Habsburga** (pretendenta do tronu polskiego), a polską armią dowodzoną przez Jana Zamoyskiego, stronnika Zygmunta III Wazy (elekcja w 1587). Sukces armii polskiej - krwawa bitwa zamieniła się w rzeź uciekających żołnierzy niem.

Pieśni Kalliopy słowieńskiej → Kaliope: muza poezji epickiej

- I. Słuchajciemię, wszystkie kraje
  - II. Szerokie sarmackie włości
  - III. Sławne potomstwo Lechowe
  - IV. Tryumfuj, wierny poddany
  - V. Głosnym zwycięstwem głośna, Kalliope moja
  - VI. Jeśli greccy Hektorowie

<https://www.youtube.com/watch?v=FGYnXzW9X74> -- nr 1

<https://www.youtube.com/watch?v=D7OCnz0gWT8> -- nr 6

<https://www.youtube.com/watch?v=av6BF871YEg>